

IBRAHIM-EF. ŠEHOVIĆ: BOŠNJAK KOJI JE PREPISAO KUR'AN 66 PUTA

Meho MANJGO

UDK 091=411.21(497.6)
929 Šehović I.
28-254(0.032)

DOI: <http://dx.doi.org/10.26340/muallim.v18i72.1624>

SAŽETAK: U historiji islama veoma bitno mjesto zauzimaju prepisivači Kur'ana jer su na sebi svojstven način doprinijeli širenju islama po cijelom svijetu. Pored arapskih, perzijskih, turskih i indijskih prepisivača, značajno mjesto u historiji prepisivanja Kur'ana zauzimaju i prepisivači iz Bosne i Hercegovine. Od dolaska Osmanlija na prostor Bosne i Hercegovine među Bošnjacima se pojavilo nekoliko vrhunskih prepisivača Kur'ana, a jedan od njih je i Ibrahim ef. Šehović. Ovaj rad upravo ima za cilj da prikaže život i rad tog značajnog bosanskohercegovačkog prepisivača Božije riječi.

Ključne riječi: Ibrahim Šehović, Mushaf, prepisivanje Kur'ana

Ibrahim-ef. Šehović: Neumorni prepisivač Božije riječi

Tradicija prepisivanja Mushafa u Bosni i Hercegovini neraskidivo je povezana sa dolaskom Osmanlija i islama na ove prostore. Od njihovog dolaska pa do današnjih dana među Bošnjacima se pojavilo nekoliko vrhunskih kaligrafa i prepisivača. Oni su pored Mushafa prepisivali i vrijedna djela iz tefsirskih, hadiskih, akaidskih i drugih islamskih nauka.

Među bosanskohercegovačkim prepisivačima Mushafa posebno se ističe hfz. Ibrahim-ef. Šehović, imam Careve džamije i vrstan kaligraf. Pored obavljanja imamske dužnosti u Carevoj džamiji, hfz. Šehović se tokom svoga života neumorno bavio i prepisivanjem Mushafa. Pojedine prijepise Mushafa hfz. Šehović je završavao za

nepunu godinu, a njegovi primjerci su prema riječima Mehmeda Handžića u Sarajevu "mnogo cijenjeni i nazivani su *Mushafima Careva imama*."¹

Pouzdanost se zna da je hfz. Šehović za svoga života prepisao Kur'an najmanje 66 puta, jer je na svakom primjerku naveo koji mu je to po redu prijepis. Nažalost, svi njegovi rukopisi Muhafa nisu sačuvani. Od ukupno 66 prepisanih Mushafa, četiri se čuvaju u Gazi Husrev-begovoj biblioteci. Mushaf pod brojem R-4371 u Biblioteku je došao iz Sulejmanija džamije u Travniku, a hfz. Šehović ga je prepisao 1194/1780. godine. Na kraju Mushafa hfz. Šehović kaže da je

to trideset i drugi Mushaf koji je on prepisao. U kataloškoj obradi ovog Mushafa, Kasim Dobrača je zapisao: "*Nash* lijep. Naslovi sura pisani crvenim. Ajeta su označena krupnim zlatnim tačkama... Papir tamnobijel, deblji. Povez kožni, originalan oštećen, sa ornamentima i pozlaćenim ukrasima na koricama."²

Pedeset treći primjerak Mushafa (R-9840) hfz. Šehovića otkupljen je od Seida Strike iz Sarajeva. Na rubu prijeklopa ovoga Mushafa kojeg je hfz. Šehović prepisao 1214/1799. godine utisnut je ajet u kojem se kaže: "Dotaći ga smiju samo oni čisti." Iz Sagrački hadži Mahmudove (Ulomljenice) džamije u Sarajevu

¹ Mehmed Handžić (1942-43), "Hfz. Ibrahim ef. Šehović", *El-Hidaje*, VI, 10-11, 292.

² Dobrača, K. (2000). Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa. Svezak I, 2 izd. Sarajevo: El-Kalem, 32.

Bogato ukrašene prve stranice Mushafa kaligrafa hafiza Ibrahima Šehovića. Ovo je njegov 53. po redu prijepis Mushafa. Prijepis je završen 1214/1799. godine

donesen je u Biblioteku pedeset šesti primjerak Mushafa hfz. Šehovića. Mushaf je prepisan 1215/1800. godine, a u kataloškoj obradi zaveden je pod brojem R-6978. Šezdeset treći primjerak Mushafa hfz. Šehovića (R-7575) porijeklom je iz Rogatice a otkupljen je od Bećira Divovića. Ovaj Mushaf hfz. Šehović prepisao je 1222/1807. godine i na kraju Mushafa je zapisao: *Elhamdu lillahi el-lezi jessere itmame hazel-Mushafi es-šerifi... bi jedil-fekiri Ibrahim ibn el-hadždži Muhammed es-Sara'i.../ Hvala Allahu Koji je omogućio da prijepis ovog Mushafa Časnog, svojom rukom završi siromah Ibrahim, sin hadži Muhammeda Sarajlije.*³

Pored primjeraka koji se čuvaju u Biblioteci, pojedini primjerci Mushafa hfz. Šehovića bili su u privatnom vlasništvu kod prof. Ahmeda-ef. Tuzlića, hfz. Džemaluddin-ef. Hadžijahića i hadži Mujage Merhemića.⁴

Pored prepisivanja Kur'ana, hfz. Šehović je prepisivao i druga djela iz islamskih nauka. Pouzdano se zna da je za vrijeme svoga života prepisivao i zbirku dova pod naslovom *Dela'ilul-hajrat*. Dva bogato ukrašena primjerka rukopisa ove zbirke salavata čuvaju se u Gazi Husrev-begovoj biblioteci.⁵ Jedan od tih primjeraka (R-7579) hfz. Šehović je završio 1195/1781., a na kraju rukopisa ostavio je bilješku da mu je to treći primjerak prijepisa

ovoga djela. Rukopis je karakterističan po tome što je "ukrašen izvanrednim unvanima, slikama harema u Mekki i Medini, lijepo izrađenim rozetama po rubovima pojedinih listova, a na koricama i preklopu utisnuti su pozlaćeni ornamenti."⁶

Ko je bio Ibrahim Šehović?

Prema riječima Mehmeda Handžića "kuća ovoga prepisivača Božije knjige bila je iznad šejh Bagdadijine džamije na vrh Bistrika, odmah na čošku kraj groblja, kada se krene na Vlašku mahalalu. To je ona ista kuća u čijem je dvorištu 1321. (1904.) H. Mujaga Merhemić napravio ženski

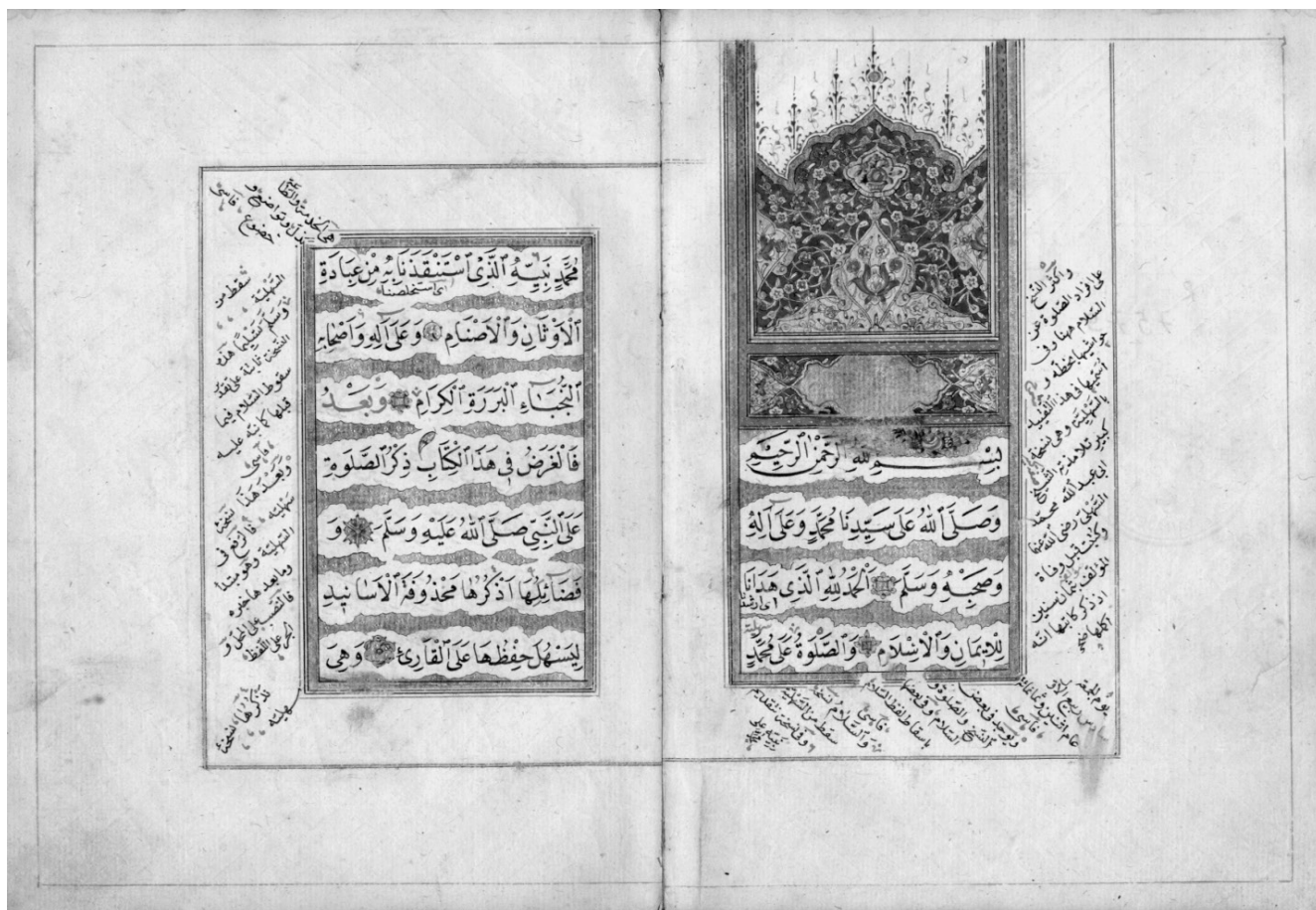
³ Lavić, O. (2006). Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa. Svezak XV. Sarajevo: El-Kalem, 32-35; Popara, H. Četiri rukopisa Mushafa porodice Strik iz Sarajeva. Dostupno na: <http://www.ghb.ba/cetiri-rukopi>

sa-mushafa-porodice-strik-iz-sarajeva
⁴ Mehmed Handžić, "Hfz. Ibrahim ef. Šehović", 293.

⁵ Fajić, Z. (2003). Katalog arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa. Svezak XI. Sarajevo: El-Kalem, 561;

Dobrača, Katalog, sv. I, 534.

⁶ Jahić, M. (2017). Rukopisni fond Biblioteke. U: O. Lavić, ur. *Gazi Husrev-begova biblioteka: 480 godina postojanja*, Sarajevo: Gazi Husrev-begova biblioteka, 63-64.

Iluminirane stranice rukopisa *Delailu-l-hajrat*, prepisao Ibrahim Šehović 1195/1781.

mekteb i kuću uvakufio za bulu toga mekteba. U ćošku te kuće bilo je nekad po zidu raznih levhii i natpisa, koje je pisao spomenuti Hfz. Ibrahim-ef., a koji su vremenom stradali.⁷

Kako smo već ranije spomenuli, hfz. Ibrahim-ef. Šehović bio je imam Careve džamije u Sarajevu, te su ga zbog toga u narodu zvali *Carev imam*. Bio je vanredno dobar kaligraf, a Hamdija Kreševljaković ga ubraja u najznamenitije prepisivače Kur'ana u Bosni i Hercegovini krajem XVII i početkom XVIII stoljeća.⁸ U prijepisima Mushafa potpisivao se kao "Ibrahim sin hadži Muhammedov Sarajlija." U svome potpisu on ne navodi svoje prezime niti spominje da je bio hafiz Kur'ana. Međutim, bogata narodna tradicija i svjedočenja H. Mujage

Merhemića nam otkrivaju njegovo prezime (Šehović) i njegovu časnu titulu (hafizu-l-Kur'an).⁹

Opisujući groblje u mahali mesdžida šejha Bagdadije na Bistrici, Mehmed Mujezinović ističe da se u njemu nalazi nišan sa ulemanskim turbanom. Na nišanu je lijepim sulus pismom napisano: "*El-Fatiha. El-mevtu ke'sun kullun-nasi šaribuhu, vel-kabru sandukun kullun-nasi dahiluhu. Sene 1225.*" Što u prijevodu znači: "(Prouči) *Fatihu*. Smrtnu čašu svak će ispit i u grob (poput sanduka) unići. Godina 1225."¹⁰

Kako se može vidjeti u ovom natpisu nije spomenuto ime umrle osobe. Na nišanu je uklesana 1225. h. godina a hfz. Šehović je živ 1226. h. godine što se može zaključiti po datumu prijepisa posljednjeg Mushafa

koji je prepisao.¹¹ U tekstu koji je posvećen hfz. Šehoviću, Mehmed Handžić navodi da mu je Mujaga Merhemić posvjedočio, a jedan stari čovjek potvrdio da nišan sa gore spomenutim natpisom pripada hfz. Šehoviću. Handžić pretpostavlja da je hfz. Šehović "još za života obilježio sebi grob i usadio nišane, stavivši na njih godinu 1225."¹² Mujezinović dodaje da postoji mogućnost da je "Šehoviću nadgrobni spomenik podignut koju godinu poslije njegove smrti, pa je 1225. godina stavljena po prilici ne istražujući tačan datum njegove smrti."¹³

Dakle, prema narodnoj predaji hfz. Šehović je ukopan preko puta Šejh-Bagdadijine džamije u vrh Bistrika. Međutim, i pored toga što se pouzdano ne zna mjesto i godina

⁷ Handžić, "Hfz. Ibrahim ef. Šehović", str. 292.

⁸ Sućeska, A. i Pelidija, E. (1991). Hamdija Kreševljaković – Izabrana djela II. Sarajevo: Veselin Masleša, 228.

⁹ Handžić, "Hfz. Ibrahim ef. Šehović", 293.

¹⁰ Mujezinović, M. (1974). *Islamska epigrafika Bosne i Hercegovine I*. Sarajevo: Veselin Masleša, 433.

¹¹ Dobrača, Katalog, sv. I, 25-26.

¹² Handžić, "Hfz. Ibrahim ef. Šehović", 293.

¹³ Mujezinović, M. (1974). *Islamska epigrafika Bosne i Hercegovine I*. Sarajevo: Veselin Masleša, 433.

njegove smrti i pored toga što je prošlo nekoliko stoljeća od kako je preselio na bolji svijet, hfz. Šehović

je ostavivši u emanet svome narodu trajnu vrijednost ipak "ostao živ". Svojim hifzom Kur'ana i njegovim

prepisivanjem hfz. Šehoviću pripada neizmjerena zasluga za očuvanje Božije riječi na ovim prostorima.

الموجز

الشيخ إبراهيم شيخوفيتش، بوشناقى نسخ القرآن الكريم ٦٦ مرة

ميهو مانغو

يحتل نَسَاح القرآن الكريم في التاريخ الإسلامي مكانة مهمة جدا، لأنهم ساهموا بذلك في نشر الإسلام في كل أنحاء العالم. وإلى جانب النساخ العرب والأتراك والفرس والهنود، احتل النساخ البوسنيون مكانة متميزة في تاريخ نسخ القرآن الكريم، ومنذ وصول العثمانيين إلى البوسنة والهرسك، برز عدد من نساخ القرآن الكريم المرموقين، من بينهم الشيخ إبراهيم شيخوفيتش. ويهدف هذا العمل إلى تسليط الضوء على حياة وأعمال هذا البوسني الناسخ لكلام الله.

الكلمات الرئيسية: إبراهيم شيخوفيتش، المصحف الشريف، نسخ القرآن الكريم.

Summary

IBRAHIM EF. ŠEHOVIĆ: BOSNIAN TRANSCRIPTIONS OF THE QUR'AN

Meho Manjgo

Transcribers of the Qur'an have a significant role in the history of Islam, for their specific contribution in spreading Islam throughout the world. Besides Arabic, Persian, Turkish and Indian transcribes, significant contribution to the history of Qur'an transcription was made by transcribes of Bosnia and Herzegovina. Since the Ottoman arrival in this area a number of most renowned transcribes have appeared from amongst the Bosniaks. One of those is Ibrahim ef. Šehović. This article aims to present the life and work of this renowned transcribe of the Word of God.

Key words: Ibrahim Šehović, Mushaf, transcription of the Qur'an